

Målnummer:	T3602-99	Avdelning:	
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2000-11-07		
Rubrik:	Borgensförbindelse för en konsumentfordran preskriberas tre år efter förbindelsens tillkomst. 2 § preskriptionslagen (1981:130).		
Lagrum:	2 § preskriptionslagen (1981:130)		
Rättsfall:	NJA 1990 s. 35		

REFERAT

I.S. hyrde av Caragana Fastighets AB (bolaget) en lägenhet om två rum och kök i Malmö. I.S:s mor X.X. undertecknade d 10 okt 1988 en borgensförbindelse för dotterns förpliktelser enligt hyreskontrakt samma dag. I.S. underlät att betala hyra för lägenheten under tiden oktober 1995-april 1996. Hon flyttade från lägenheten någon gång i mars 1996.

Bolaget ansökte om betalningsföreläggande mot X.X. och yrkade förpliktande för henne att på grund av hennes borgensåtagande betala I.S:s hyresskuld, 27 938 kr, jämte ränta.

Sedan X.X. bestritt ansökningen om betalningsföreläggande överlämnades målet till Malmö TR för vidare handläggning.

Vid TR:n nedsatte bolaget sitt yrkande till 13 300 kr, avseende hyra för oktober-december 1995 jämte upplupen ränta.

X.X. bestred bolagets talan i första hand på den grunden att hennes borgensåtagande skulle anses preskriberat. Hon uppgav därvid följande. Hon skrev på borgensförbindelsen för åtta år sedan och har inte hört något från fastighetsägaren förrän i januari 1996. Hon fick då ett brev där bolaget meddelade att dottern resterade med tre månadshyror.

I andra hand gjorde X.X. gällande att bolaget var ansvarigt för att hennes dotter, vars vistelseort hon inte kände till, hade blivit hemlös.

TR:n (chefsrådmannen Krueger) anförde i dom d 31 okt 1996 bl a: Domskäl. I målet är ostridigt att I.S. inte betalt hyra för den aktuella lägenheten under tiden oktober t o m december 1995. X.X. har gått i borgen för I.S:s förpliktelser enligt hyreskontraktet för lägenheten. En borgensförbindelse följer huvudförbindelsen och preskription sker inte förrän huvudförpliktelsen preskriberas. X.X:s påstående att borgensförbindelsen är preskriberad skall därför lämnas utan avseende. Vad X.X. i övrigt anført till stöd för sitt bestridande är inte av beskaffenhet att befria henne från ansvar för sitt borgensåtagande. Kärandebolagets talan skall därför bifallas.

Domslut. TR:n förpliktar X.X. att till Caragana Fastighets AB utge 13 300 kr.

X.X. överklagade i HovR:n över Skåne och Blekinge.

HovR:n beslöt d 29 jan 1997 att inte meddela prövningstillstånd.

Sedan X.X. överklagat meddelade HD i slutligt beslut d 14 maj 1997 tillstånd till målets prövning i HovR:n (se NJA 1997 s 281).

HovR:n (hovrättsråden Clevesköld och Havelius samt hovrättsassessorn Kihlefeldt Bondesson, referent) anförde, sedan målet upptagits och prövats i sak, i dom d 23 juli 1999: HovR:ns Domskäl. X.X. har, som hennes talan får förstås, i HovR:n vidhållit sina vid TR:n framförda invändningar mot bolagets krav.

Bolaget har i HovR:n anført samma omständigheter till stöd för sin talan som vid TR:n.

HovR:n gör följande bedömning.

X.X. tecknade d 10 okt 1988 borgen såsom för egen skuld för dottern I.S:s skyldigheter enligt ett hyreskontrakt avseende en bostad på Ystadvägen 40 B i Malmö. X.X. kontaktades av bolaget i anledning av borgensåtagandet först i januari 1996. De fordringar, för vilka bolaget nu kräver betalning, avser hyra för oktober, november och december 1995.

Av 2 § preskriptionslagen (1981:130) framgår att en fordran normalt preskriberas tio år efter tillkomsten om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Dock är preskriptionstiden för fordran mot konsument tre år, om fordringen avser en vara, tjänst eller annan nytting som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har tillhandahållit konsumenten för huvudsakligen enskilt bruk. Treårig preskription har ansetts gälla när, såsom här är fallet, hyresvärden är näringsidkare och hyresgästen konsument (se RH 1989:102).

X.X. har gjort gällande att hennes borgensåtagande preskriberats. X.X:s borgensåtagande har avsett framtida månadshyror för I.S:s lägenhet. Ett sådant borgensåtagande är att jämställa med ett borgensåtagande för en konsumentkredit som huvudmannen i framtiden kan komma att utnyttja. De särskilda huvudfordringarna uppkommer i ett sådant fall successivt, och preskription för varje särskild huvudfordran inträder tre år från dess tillkomst. Samtidigt preskriberas borgensmannens ansvar för varje sådan huvudfordran tre år efter respektive huvudfordrans tillkomst. Motsvarande preskription beträffande såväl huvudgäldenär som borgensman torde i ett löpande hyresförhållande inträda tre år från det att varje särskild fordran på månadshyra uppkommer.

Själva det löpande borgensåtagandet är emellertid underkastat den allmänna tioårspreskriptionen utan hinder av att de enskilda fordringarna preskriberas efter tre år, jfr Gösta Walin, Borgen och tredjemanspant, 1996, s 289, och Stefan Lindskog, Preskription, 1990, s 402. X.X:s år 1988 ingångna borgensåtagande har mot bakgrund av det anförda inte varit preskriberat då Caragana Fastighets AB inledde den nu ifrågakvarande processen. Inte heller hade de enskilda hyresfordringar som kravet avser blivit preskriberade.

Mot bakgrund av det sagda, och då det som X.X. i övrigt anført inte föranleder annat, skall överklagandet avslås.

HovR:ns domslut. 1. HovR:n avslår överklagandet. ---.

X.X. överklagade och yrkade i själva saken att HD skulle ogilla bolagets talan.

Bolaget (ombud advokaten Karsten Olsen) bestred ändring.

HD inhämtade yttranden från Konsumentverket och Sveriges Fastighetsägareförbund.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Taabu, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande dom: Domskäl. Parterna har i HD vidhållit vad de anført i HovR:n. I HD har inhämtats yttrande från Konsumentverket och Sveriges

Fastighetsägareförbund.

Huvudregeln enligt 2 § 1 st preskriptionslagen (1981:130) är att fordran preskriberas tio år efter tillkomsten. Enligt 2 § 2 st preskriptionslagen gäller dock en preskriptionstid om tre år för fordran mot konsument om fordringen avser en vara, tjänst eller annan nytting som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har tillhandahållit konsumenten för huvudsakligen enskilt bruk. Det får anses vara vedertaget i praxis att denna kortare preskriptionstid för s k konsumentfordringar gäller för hyresfordringar som uppkommer i ett pågående hyresförhållande, jfr bl a RH 1989:102 och prop 1997/98:46 s 22. Såväl Konsumentverket som Sveriges Fastighetsägareförbund utgår också i sina yttranden från att så är fallet. I fall då hyresförhållandet upphört finns i 12 kap 61 § JB en särskild preskriptionsregel för hyresfordringar innebärande en preskriptionstid om två år från det att hyresgästen avträdde lägenheten.

Enligt 8 § 2 st preskriptionslagen omfattar preskription av huvudfordran även fordran på grund av borgen. Detta innebär således att om huvudfordringen har preskriberats kan borgenären inte kräva borgensmannen för denna fordran. Vid hyresavtal, liksom vid andra fordringsförhållanden där fordringarna uppkommer successivt, räknas enligt gällande rätt preskriptionstiden för varje enskild uppkommen hyresfordran från den enskilda fordringens tillkomst, jfr prop 1979/80:119 s 90. För borgensmannen innebär detta att även borgensansvaret för den enskilda hyresfordringen inte kan göras gällande tre år efter det att denna förfallit till betalning. Situationen är dock annorlunda i de fall där den särskilda preskriptionsbestämmelsen i 12 kap 61 § JB är tillämplig. Preskription av huvudfordran har i sådana fall inte ansetts omfatta borgensfordran under förutsättning att borgenären väckt talan mot borgensmannen inom föreskriven tid, jfr NJA 1986 s 198.

Oavsett vilken preskriptionsbestämmelse som tillämpas är de i målet aktuella hyresfordringarna dock inte preskriberade. Emellertid är också borgensåtagandet i sig underkastat en självständig preskriptionstid. Den fråga som därför aktualiseras i målet är vilken preskriptionstid som skall tillämpas på borgensåtagandet i sig. Enligt 2 § 2 st preskriptionslagen gäller den kortare preskriptionstiden för s k konsumentfordringar även för fordran mot den som gått i borgen för betalningen av en sådan fordran. I motiven till preskriptionslagen sägs att preskriptionstiden för borgensfordringen i sådant fall, liksom annars vid borgen, räknas från den dagen då borgensmannen gjort sitt åtagande, jfr prop 1979/80:119 s 92. Emellertid berörs inte frågan om denna kortare preskriptionstid gäller även i fall då borgen ingåtts för framtida uppkommande fordringar, t ex vid konsumentkrediter eller hyresförhållanden. Uttalandet talar dock närmast för att lagstiftaren avsett att den kortare preskriptionstiden skall vara tillämplig även i dessa fall. I doktrinen har framförts en annan uppfattning, jfr Lindskog, Preskription, 1990, s 402 och Walin, Borgen och tredjemanspart, 1996, s 289. Enligt författarna bör man antaga att borgensåtagandet vid t ex konsumentkrediter är underkastat en preskriptionstid om tio år.

Sveriges Fastighetsägareförbund har i sitt yttrande framfört att ingående av ett bostadshyresavtal är någonting som i allmänhet sker på längre sikt och att borgensmannen har att räkna med att hans åtagande därför följer hyresavtalet. Förbundet har vidare anfört att borgensåtagandet, utöver hyresfordringar, även avser eventuell ersättning för vanvård m m. I yttrandet har också framhållits att borgensmannen enligt ändringar i 12 kap JB numera har en rätt att efter en viss tid säga upp borgensåtagandet. Enligt förbundets mening skall en hyresvärd kunna utgå från att borgensåtagandet i sig är underkastat den allmänna preskriptionstiden om tio år från dess tillkomst.

Konsumentverket har i sitt yttrande förordat att borgensåtagandet skall omfattas av den treåriga preskriptionstiden och framhållit bl a att detta är i linje med de motiv som bär upp lagens bestämmelse och att det inte kan anses

medföra några beaktansvärda nackdelar för hyresvärden. Enligt Konsumentverkets mening får det antas att en eventuell bristande förmåga eller vilja hos hyresgästen att betala sin hyra visar sig inom relativt kort tid. I yttrandet påpekas också att hyresvärden har möjlighet att med enkla rutiner bryta preskriptionen när det finns anledning att hålla säkerheten vid liv.

Ett hyresförhållande innebär oftast ett långsiktigt rättsförhållande, varunder olika fordringar kan uppstå, vilket talar för att borgensåtagandet bör omfattas av en längre preskriptionstid än tre år. Det primära syftet med hyresvärdens krav på borgen är att säkerställa att hyran betalas även i sådana fall då hyresvärden är osäker på hyresgästens förmåga. Eventuella brister i viljan eller förmågan att betala hyra torde dock visa sig relativt snabbt och hyresvärden har då enligt bestämmelserna i 12 kap JB möjlighet till olika sanktioner. Vidare bör beaktas att borgensmannen oftast är en nära anhörig som, utan eget vinningsintresse, ingår borgen i syfte att tillförsäkra den anhörige en bostad. Som ovan anförts tyder uttalandena i motiven till preskriptionslagen närmast på att lagstiftaren avsett att borgensåtaganden i dessa fall skall omfattas av den kortare preskriptionstiden. Vidare synes lagstiftaren vid införandet av 12 kap 28 a § JB, som ger borgensmannen rätt att säga upp sitt borgensåtagande, ha utgått från att borgensåtagandet i sig omfattas av preskriptionstiden för s k konsumentfordringar, jfr prop 1997/98:46 s 220. Övervägande skäl talar därför för att den självständiga preskriptionstiden för borgensåtagandet, i fall då hyresförhållandet i övrigt omfattas av den treåriga preskriptionstiden, skall beräknas enligt 2 § 2 st preskriptionslagen.

Av utredningen i målet framgår att X.X. ingick sitt borgensåtagande d 10 okt 1988. Det är ostridigt att någon preskriptionsavbrytande åtgärd beträffande henne inte har ägt rum före januari 1996. Hennes borgensåtagande preskriberades därför redan d 10 okt 1991.

Domslut. Med ändring av HovR:ns dom ogillar HD Caragana Fastighets AB:s talan ---.

HD (JustR:n Magnusson, Nyström, Munck, Håstad, referent, och Lundius) beslöt följande dom: Domskalet. X.X. tecknade d 10 okt 1988 borgen såsom för egen skuld för dottern I.S:s skyldigheter enligt ett hyreskontrakt med Caragana Fastighets AB. X.X. kontaktades av bolaget i anledning av borgensåtagandet först i januari 1996, sedan I. inte betalat hyra avseende oktober-december 1995. Frågan i målet är huruvida X.X:s borgensansvar är preskriberat.

Ett borgensansvar kan falla bort på grund av preskription dels därför att fordringen mot huvudgäldenären (I.) preskriberats, s k accessorisk preskription, dels därför att borgensansvaret som sådant preskriberats, s k självständig preskription.

Den accessoriska preskriptionen regleras i 8 § 2 st preskriptionslagen (1981:130). Där stadgas att preskription av en huvudfordran omfattar även fordran på grund av borgen.

I målet har inte påståtts att bolagets huvudfordran hos dottern I. preskriberats. Följaktligen kan X.X:s borgensansvar inte anses ha fallit bort på grund av accessorisk preskription.

Enligt 2 § 1 st preskriptionslagen preskriberas en fordran tio år efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan. Enligt paragrafens andra stycke är preskriptionstiden (frånsett fordringar enligt löpande skuldebrev) dock tre år för fordran mot en konsument, om fordringen avser en vara, tjänst eller annan nyttighet som en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har tillhandahållit konsumenten för huvudsakligen enskilt bruk. Detsamma sägs gälla för fordran mot den som har gått i borgen för betalningen av en sådan fordran.

Bolagets fordran hos I. är av det slag som regleras i 2 § 2 st. Bestämmelsen

om treårig preskriptionstid i andra styckets andra mening är således tillämplig på den borgen som X.X. ingått för I:s hyresskulder. Att bestämmelsen avser den självständiga borgenspreskriptionen följer av att andra stycket är en modifikation av första stycket, enligt vilket borgensåtaganden normalt preskriberas självständigt efter tio år, och av att den accessoriska preskriptionen som ovan nämnts behandlas i 8 § (se även prop 1979/80:119 s 92 f; jfr prop 1997/98:46 s 22).

Den självständiga borgenspreskriptionstiden börjar enligt 2 § 1 st att löpa från borgensåtagandets tillkomst. Härmed förstås den dag borgensmannen blev bunden mot borgenären (se prop 1979/80:119 s 89 och 92).

Fastän huvudprincipen är att också villkorliga fordringar preskriberas från tiden för avtalets ingående, torde borgenärens fordran hos huvudgäldenären på betalning för prestationer som skall fullgöras i framtiden i preskriptionshänseende anses ha tillkommit först när prestation skett eller fordringen eljest förfallit till betalning (se prop 1979/80:119 s 90 rörande konto- och checkräkningskrediter; jfr NJA 1987 s 243). En fordran på hyra får alltså anses ha uppkommit först när den tid som hyran belöper på gått till ända eller, vid förskottsbetalning, när hyran förfallit till betalning.

I litteraturen har hävdats att ett borgensåtagande för skulder i ett varaktigt avtalsförhållande, exempelvis ett hyresförhållande, där prestation skall ske i framtiden och där betalningsskyldigheten skall inträda i takt med borgenärens fullgörelse, bör preskriberas först tio år från åtagandet, även om huvudfordringen faller under 2 § 2 st första meningen och därför preskriberas efter tre år (se Walin, Borgen och tredjemanspart, 2 uppl 1996, s 288 f, och Lindskog, Preskription, 1990, s 402 f; jfr dock not 156 in fine). Samma ståndpunkt har intagits av Sveriges Fastighetsägareförbund. Som skäl för ståndpunkten har bl a anförts att önskemålet om en snabb avveckling, som ligger bakom treårspreskriptionen av förfallna konsumentfordringar, inte gör sig gällande på samma sätt i fråga om borgensförbindelser som omfattar även framtida fordringar. Vidare har anförts att en treårig preskriptionstid för själva borgensförbindelsen i ett löpande rättsförhållande lätt leder till att borgensförbindelsen preskriberas innan huvudfordringen har uppkommit (jfr NJA 1990 s 35).

Lagtexten ger emellertid inte stöd vare sig för att den självständiga preskriptionstiden är tio år vid borgen för framtida fordringar mot konsument eller för att preskriptionstiden för borgensförbindelsen inte skall börja löpa förrän preskriptionstiden för huvudfordringen tar sin början.

Av det anförda följer att X.X:s borgensåtagande preskriberades i oktober 1991.

X.X:s överklagande skall därför bifallas.

Domslut. Med ändring av HovR:ns dom ogillar HD Caragana Fastighets AB:s talan i själva saken.

HD:s dom meddelades d 7 nov 2000 (mål nr T 3602-99).

Sökord: Preskription; Borgen; Konsumentfordran

Litteratur:
